

Olycksundersökning

**Brand i lägenhet, Tröskevägen, Eslövs kommun
2011-03-16**

Anna Andersson Carlin, Dan Persson, Monica Bengtsson

DOKUMENTINFORMATION

Ärende:	Olycksundersökning
Handläggare:	ACN, DPN, MSN
Kvalitetsgranskare:	BLN
Diarienummer:	1900.2011.01269
Händelse:	Brand i lägenhet, Tröskevägen Eslöv 2011-03-16, onsdag, klockan. 00:15

Version	Datum	Utgåva	Handläggare	Kvalitetsgranskare
1	2011-09-27	Olycksundersökning	ACN, DPN, MSN	BLN
2	2011-10-19	Olycksundersökning	ACN, DPN, MSN	BLN

Utredarna:

Anna Andersson Carlin, Brandingenjör, har arbetat med olycksundersökningar sedan 2006, genomgått Räddningsverkets kurs i olycksundersökning samt Kvalificerad olycksutredningsmetodik 7,5 p Karlstad Universitet

Dan Persson, Brandinspektör, har arbetat med olycksundersökning sedan 2010, genomgått grundkurs i olycksutredning 5 p Karlstad Universitet samt kurs i brandutredning Statens Kriminaltekniska laboratorium

Monica Bengtsson, Brandingenjör, har arbetat med olycksundersökningar sedan 2004, genomgått Räddningsverkets kurs i olycksundersökning

Samtliga arbetar eller har arbetat med tillsyn enligt Lagen om skydd mot olyckor samt med remisser inom byggprocessen.

Inledning

Uppdrag

Den 16 mars 2011 utbryter en brand i en lägenhet på serviceboendet Karidal i Eslöv. Den tragiska utgången av branden blir att en man omkommer efter ca två veckor på sjukhus.

Enligt 10§ 3 kap lag (SFS 2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) ska kommunen se till att olyckor undersöks för att i skäligen omfattning klarlägga orsakerna till olyckan, olycksförloppet och hur insatsen genomfördes. I samband med en förundersökning som gjordes (Dnr 1900.2011.01269) framkom funderingar på bland annat vad en servicelägenhet egentligen är och varför inte hemtjänst kommit till platsen vid händelsen. I förundersökningen föreslås därför att en fördjupad olycksundersökning genomförs.

Målet med undersökningen är att kartlägga och beskriva boendeformen serviceboende, presentera problematik som kan uppstå när personer med särskilda hjälpbehov bor kvar i egna lägenheter samt presentera förslag på fortsatt arbete för att bemöta denna problematik. Undersökningen kommer även att behandla brandlarmets utformning och organisation för hantering av ett larm samt att ge förslag på åtgärder för att förhindra eller mildra konsekvenserna av en liknande olycka.

Avgränsning

Denna rapport kommer inte att beskriva det direkta händelseförloppet eller insatsens genomförande utan koncentreras till ett förebyggande perspektiv.

Metod

Vi har utgått från Räddningstjänstens Syd erfarenheter och värderingar när vi har genomfört undersökningen.

En avvikelsetredning har genomförts för att kartlägga aktuell händelse. Avvikelsetredningen återfinns i bilaga 1. Faktainsamling har gjorts genom

- intervjuer med ansvariga från kommunen som hanterar boende för äldre,
- samtal och material från polisens utredning,
- samtal med personal från fastighetsägaren Eslövs bostads AB (EBO),
- faktasökning på internet samt
- samtal med Boverket och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

Samtal har också skett med anhöriga.

Beskrivning händelse

Två personer befann sig i lägenheten när en av dem vaknade av att brandlarmet ljöd. Han såg att det brann i en klädkammare och försökte släcka branden men lyckades inte. Han sprang ut för att skaffa hjälp. En annan person som befinner sig vid Karidal larmar SOS.

Räddningstjänstens rökdykare bar ut den kvarvarande personen och släckte branden. Lägenheten ventilerades av räddningstjänsten.

Faktabeskrivning

Begreppet servicebostad och fördelning av lägenheter

Begreppet servicebostad är inget enhetligt begrepp och bara inom Räddningstjänsten Syds fem medlemskommuner benämns och hanteras denna boendeform olika. Begreppet återfinns inte heller i Boverkets byggregler eller hos MSB. Boendena kallas också bland annat seniorboende och

trygghetsboende. Serviceboende är alltså ett eget boende där speciell hänsyn har tagits till framförallt tillgänglighet, närhet till sociala aktiviteter och restaurang för den som tecknar ett kontrakt.

Fördelningen av bostäderna inom servicebostäder hanteras också olika i olika kommuner. I några kommuner fördelar vård- och omsorgsförvaltningen lägenheterna och i andra kommuner fördelar en fastighetsägare lägenheterna. I samband med ansökan görs en bedömning där hänsyn tas till den sökandes behov av lättillgänglig bostad och diskussion förs om behov av hemtjänst.

Karidal - byggnad och larm

Den aktuella byggnaden på Karidal är en tvåplansbyggnad av typen servicehus med egna lägenheter med direkt utgång till det fria (på andra våningen till loftgång). Byggnadsår är på 1980-talet. Byggnaden är av betong, beklädd utvändigt med tegel. Invändigt består lägenheterna mestadels av betong och enstaka innerväggar är uppförda med stålreglar och gips. Den aktuella lägenheten ligger på bottenplan.

Servicebostäderna har förutom brandvarnare även ett automatiskt brandlarm. Det automatiska brandlarmet skall ljuda via en summer inne i foajén i gemensamhetshuset på Karidal. När det automatiska brandlarmet startar är det meningen att hemtjänstpersonal på plats skall agera. På nätter när hemtjänstpersonal inte är på plats skall ett SMS skickas till hemtjänstpersonalens telefoner. Inne i lägenheterna finns inga akustiska larmdon eller dylikt som är kopplat till det automatiska brandlarmet.

Fördelning av servicebostäder i Eslöv

Alla över 65 år som bor i Eslövs kommun kan göra en intresseanmälan för att få bostad på Karidal. En handläggare från Vård- och omsorgsförvaltningen gör ett hembesök och samtalar med den sökande om vilken boendeform som kan vara lämplig och om det finns behov av annan hjälp som exempelvis hemtjänst eller trygghetslarm. Efter besöket görs en samlad bedömning om den sökande har större behov av att få en placering i förhållande till andra som sökt. I samband med besöket och bedömning görs ingen analys av den sökandes eventuella riskbeteenden och inte heller en analys av behov av särskilda skyddsåtgärder (ex boendesprinkler, spisvakt).

Det är den enskilde som söker servicebostad och det är inte säkert att anhöriga är inblandade i processen.

Reflektioner, erfarenheter och förslag på åtgärder

Begreppet servicebostad och fördelning av lägenheter

Det finns en risk att den boende och anhöriga förväntar sig ett högre skydd i en servicebostad än vad som finns i en vanlig lägenhet men det finns inga krav på högre skydd. I många fall är det som det beskrivs ovan exempelvis lättare tillgänglighet eller närhet till sociala aktiviteter som är skillnaden. Utredarna anser att det är bättre att använda ett begrepp som t ex seniorboende för att inte förväntning på skydd eller service ska ställas för höga av boende eller anhöriga.

Utredarna anser att när en kommunal förvaltning fördelar lägenheterna försvåras förståelsen för vad som är kommunens ansvar att tillhandahålla vad gäller boende och vad som är fastighetsägarens ansvar. Om fastighetsägaren har ansvar för fördelning av lägenheter minskar risken för att det finns ett missförstånd kring att vårdanden insatser ingår i boendet.

Vid fördelning av lägenheter i serviceboenden är det mycket viktigt att det görs en bedömning om den sökande har förmåga att bo i en sådan lägenhet eller om en rekommendation om särskilt boende ska göras.

Om bedömningen är att personen klarar att bo i en servicebostad bör en inventering av personens riskbeteende göras och utifrån resultatet av den bör extra skyddsåtgärder sättas in. Dessa extra skyddsåtgärder kan till exempel vara spisvakt eller boendesprinkler. Rutiner för inventering och bedömning av skyddsbehov bör tas fram i samråd mellan fastighetsägare och vård- och omsorgsförvaltning.

Förslag till åtgärder - Räddningstjänsten Syd

- Räddningstjänsten Syd rekommenderas att verka för att begreppet serviceboende inte används.
- Respektive distrikt inom Räddningstjänsten Syd uppmanas att föra dialog med sin medlemskommun angående otydligheten att kommunens vård- och omsorgsförvaltning fördelar servicebostäder. De tre Malmö-distriktens chefer bör enas om vem som driver frågan i dialog med Malmö stad.
- Inom ramen för Räddningstjänsten Syds äldreprojekt bör man arbeta för att en riskinventering och skyddsbehovsanalys förs in i de rutiner för bedömning av placering på serviceboende eller liknande som finns i medlemskommunerna. Erfarenheter från projektet vad gäller riskinventering och skyddsanalys bör föras vidare till samtliga distrikt inom förbundet då projektet endast berör Kävlinge kommun och tre av Malmö stads stadsdelar.

Karidal - larmet

Enligt EBO var detektorn i den aktuella lägenheten inkopplad till brandlarmet och larmet har gått vidare till centralen. Däremot har larmet inte gått vidare till hemtjänsten som borde fått larm via brandlarmet och sina telefoner. Hemtjänsten fick vetskap om branden via telefonsamtal från en av de övriga boende och begav sig då till platsen. Utredarna har inte undersökt huruvida larmet fungerar i övriga lägenheter.

Lösningen med att brandlarmet kopplas till hemtjänstens telefoner bygger på att hemtjänsten är på plats och snabbt kan göra en kontroll och insats vid en eventuell brand. I Eslöv rör sig hemtjänsten i hela kommunen och har numera ingen fast placering på Karidal. Den patrull som finns på natten kan i princip befinna sig var som helst i kommunen på hembesök.

I den aktuella lägenheten fanns enligt vittnesuppgifter en brandvarnare som utlöste vid brandtillbudet.

Förslag till åtgärder – Fastighetsägaren

- Fastighetsägaren rekommenderas att i samråd med vård- och omsorgsförvaltningen och Räddningstjänsten Syd analysera och besluta om huruvida brandlarmet ska finnas kvar.
- Om larmet ska finnas kvar måste utformningen av larmet ses över samt en organisation skapas som kan ta emot ett inkommande larm och agera inom rimlig tid.

Placering på serviceboende i Eslövs kommun

Utredarna menar att det finns en otydlighet i ansvarsfrågan kring boendet Karidal. Eftersom det är kommunens vård- och omsorgsförvaltning som fördelar lägenheterna och det kallas servicebostad kan det finnas en förväntan på högre skydd och omsorg för de boende än vad som finns i vanliga egna lägenheter.

Vid bedömning av om en sökande ska få en lägenhet på Karidal är det viktigt att klargöra om den sökande har ett riskbeteende som behöver tas hänsyn till. Det är i första hand viktigt att klargöra om en bostad på Karidal är rätt eller om den sökande bör rekommenderas att söka till ett särskilt boende istället. Om en placering på Karidal är lämplig bör nästa steg vara att inventera personens eventuella riskbeteenden och försöka analysera vilka särskilda skyddsåtgärder som kan behöva sättas in. Detta kan till exempel vara spisvakt eller boendesprinkler (som vid avflyttning kan användas i annan lägenhet).

Utredarna vill också påpeka vikten av dialog med anhöriga där det är möjligt. Om personen inte har hemtjänst eller liknande finns ingen naturlig ingång till kommunens handläggare inom vård- och omsorgsförvaltningen och då behöver anhöriga veta att de ändå kan kontakta kommunen eller fastighetsägaren om de anser att det behövs.

Förslag på åtgärder - Vård- och omsorgsförvaltningen

- Vård- och omsorgsförvaltningen rekommenderas att lämna över bedömning och fördelning av lägenheter på Karidal till fastighetsägaren EBO. Detta gäller även det serviceboende som finns i Löberöd. Enligt uppgift från verksamhetschefen för äldreomsorgen är detta redan beslutat.
- Förvaltningen rekommenderas att i samråd med fastighetsägaren göra en inventering av riskbeteenden samt bedömning av skyddsbehov hos de som idag bor i servicelägenheter i kommunen.
- Förvaltningen rekommenderas även att se över och eventuellt uppdatera sina rutiner för hantering av dialog med anhöriga till boende på Karidal då man lämnar över ansvaret för fördelning av lägenheter till EBO.

Förslag på åtgärder – Fastighetsägaren

- EBO rekommenderas att fundera över benämningen ”servicebostad” då det inte finns service i form av till exempel personal på plats. I andra kommuner används exempelvis benämningen seniorbostäder.
- EBO rekommenderas att i samråd med vård- och omsorgsförvaltningen ta fram rutiner för inventering av riskbeteende samt bedömning och beslut om utökat skydd.
- EBO rekommenderas att i samråd med vård- och omsorgsförvaltningen göra en inventering av riskbeteenden samt bedömning av skyddsbehov hos de som idag bor i servicelägenheter i kommunen.
- EBO rekommenderas att i samråd med vård- och omsorgsförvaltningen ta fram rutiner för dialog med anhöriga och för regelbundna uppföljningsbesök hos de boende för omprövning av riskbeteende och skyddsbehov.

Lund, den 19 oktober 2011

Anna Andersson Carlin
Brandingenjör
Räddningstjänsten Syd

Dan Persson
Brandinspektör
Räddningstjänsten Syd

Monica Bengtsson
Brandingenjör
Räddningstjänsten Syd

AVVIKELSEUTREDNING AV OLYCKA / TILLBUD

Datum 110316 Plats Karidal Tröskevägen 2-4		Brand i lägenhet		Utredning gjord av ACN, DPN, MSN		Utredn. datum 110518, 110817		Sida	
Avvikelse	Risk - Problem	Bedöm	Åtgärdsförslag	Kommentar					
Fel status på personer söker/anmäler intresse för servicebostad	Personen är inte lämplig för denna typ av boende och risken ökar för personskada	S3 O	Noggrann analys av de boende som placeras i servicelägenhet måste göras. De som inte anses lämpliga för en sådan placering bör hänvisas till särskilt boende.	Detta hanteras idag vid det första samtal handläggaren har med den sökande. Vid samtalet diskuteras vilket boende som kan passa den sökande bäst. Bör föras över rutiner till EBO.					
Söker en serviceboendeform men placeringen resulterar inte i högre säkerhet.	En falsk trygghet kan skapas då man tror att ett serviceboende innebär att det finns service/hjälp på plats. I aktuellt fall är det närheten till dagliga aktiviteter och restaurang som förbättras.	S2 O	Lägenheterna på Karidal bör inte benämnas som servicelägenheter. Ett annat alternativ är att förbättra skyddet och servicen.	Diskutera framtida benämning med EBO.					
Felaktiga förväntningar från boende/anhöriga på boendet och säkerheten	Anhöriga/boenden har troligen en förväntan att även säkerheten höjs då man byter från ett vanlig boende till ett serviceboende men så är inte fallet.	S2 O	Se ovan.	Se ovan samt att EBO bör ta fram rutiner för samtal med eller information till sökande och eventuellt anhöriga.					
Larmkedjan fungerade inte	Ingen mottagare finns till ett eventuellt larm eftersom hemtjänsten inte är inkopplade i larmkedjan	S3 T	En riskanalys bör göras över hela boendet och vilket behov av brandlarm som finns. Om behov finns ska det finnas och vara inkopplat i alla lägenheter.	Det går inte att konstatera om larmet fungerade i övriga lägenheter.					
Hemtjänsten är inte bekanta med hur larmet fungerar och vem som är inkopplade	Vid samtal med hemtjänsten kan de inte redogöra för vilka lägenheter som idag är kopplade till brandlarmet. Kopplingen kom till för ett antal år sedan som ett försök och det var frivilligt att ansluta sig. Det framgår också att de inte har kunskap om hur ett eventuellt larm ska hanteras.	S3 T	En inventering över vilka lägenheter som är inkopplade måste göras och hemtjänsten måste ta fram tydliga rutiner för hur de ska agera. Om beslut tas att larmet inte ska finnas kvar kan denna punkt uteslutas och larmet tas bort.						

Avvikelse: T - Teknisk, M - Mänsklig O - Organisatorisk
© IRS 2002 Blanketten får kopieras för eget bruk.

***Bedömning:** 0 = Ofarlig 1 = Acceptabel 2 = Bör åtgärdas 3 = Måste åtgärdas
S = Säkerhet H = Hälsa M = Miljö P = Produktion, kvalitet

Datum 110316 Plats Karidal Tröskevägen 2-4		Brand i lägenhet		Utredning gjord av ACN, DPN, MSN		Utredn. datum 110518, 110817		Sida	
Avvikelse	Risk - Problem	Bedöm	Åtgärdsförslag	Kommentar					
Saknar bemanning	Hemtjänsten kan inte hantera ett larm från någon av de andra lägenheterna inom rimlig tid eftersom de kan befinna sig var som helst i Eslövs kommun.	S3 O	Bemanning dygnet runt alternativt inget brandlarm som ska hanteras av hemtjänsten.	Bör diskuteras med EBO.					
Riskbeteende hos den sökande klarläggs inte systematiskt vid ansökan om boende.	Handläggare har inte kunskap om vilket riskbeteende en boende har och kan då inte heller göra en bedömning av vilket extra skydd som kan behövas.	S3 O	Utarbeta en rutin för bedömning/analys av den sökandes riskbeteende. Inventering bör även göras av de som idag bor i servicebostäder i Eslövs kommun.	Detta ska förslås till EBO vid deras övertagande av hanteringen av fördelning av lägenheter. Bör även utvecklas i övriga medlemskommuner om det inte görs idag, lämnas till äldreprojektet.					
Ingen särskilt uttalad behovsanalys av skydd görs av den sökande.	Skyddet och hjälpen anpassas inte efter individen och man kan riskera att hamna på ett boende som inte passar.	S3	Utveckla systemet för behovsanalys med fokus på skyddsåtgärder och förslag om alternativ placering. Behovsanalys bör även göras av de som idag bor i servicebostäder i Eslövs kommun.	Detta ska förslås till EBO vid deras övertagande av hanteringen av fördelning av lägenheter. Bör även utvecklas i övriga medlemskommuner om det inte görs idag, lämnas till äldreprojektet.					
Svårt att upptäcka riskbeteende och behov av skydd	Uppföljningsbesök görs bara hos de boende som har hemtjänst eller andra behovsprövade åtgärder. Då fångas en eventuell problembild upp vid det årliga besöket. Detta förs in i handlingarna hos vård- och omsorgsförvaltningen. Eftersom det inte finns personal på plats kan inga spontanbesök göras hos de boende som inte har hemtjänst eller liknande för att fånga upp särskilda	S3 O	Utarbeta en rutin för bedömning/analys av den boendes riskbeteende och skyddsbehov. Rutin för besök hos de boende i servicelägenheter bör tas fram även om de inte idag har hemtjänst.						

Datum 110316 Plats Karidal Tröskevägen 2-4		Brand i lägenhet		Utredning gjord av ACN, DPN, MSN		Utredn. datum 110518, 110817		Sida
Avvikelse	Risk - Problem	Bedöm	Åtgärdsförslag	Kommentar				
	behov eller riskbeteenden. Det kräver att anhöriga är närvarande och kan fånga upp detta samt meddela kommunen.							
Uppföljning av problem som anmäls av anhörig	Vet anhöriga vart de ska vända sig om de upptäcker behov eller riskbeteenden? Hur tas anmälningar om hand?	S2 O	Se över om rutiner för hantering av framkomna problem anmälda av anhöriga och eventuellt förbättra rutinerna.					
Branden startar	Branden utgör en risk för de som befinner sig i lägenheten.		-					